

bine - bine, da' deca' ne-or v[er]ut c[um] ne-or dus in sat [si] urade
ne-or lasat [si]...

D.A.: Si vorbim romanește

L.A.: ... [si] vorbim romanește, atunci...

D.A.: ... [si] pe drum...

L.A.: ... [si] or[dat] seama ca nu mutere careri,...

D.A.: ... mutere romani

L.A.: Romani.

D.A. Si-or incercat sa te lature, politru' u-o lasat sa vorbești, u-o
fost voce pernis.
[...]

D.A.: Stiu ca in primu' au p[er]te v[er]u' u-am mei avut mica
mure, uici ce sa m[er]c[er]u', [si] atunci s-or otacit tati,
uica Ion, Nicolae, tusa Viara, stie ca patru, nu mai stiu, suc-o
familie [si] s-or dus in satu' vecin [si] or ocupat un porc.
Deci in roz[ar] de 15 Km s-o putut depasa, stiu, o fost voce.
[si] or ocupat un porc [si] l-au taiat [si] l-au impartit sa sa...
ca de un porc u-am avut bani.

[si] tot in Dalga, [si] foarte important asta sa stii, in Dalga
o fost facuta „Case batranilor”. [si] din S[an]nicolau or fost doi
batrani care nu or avut cin[sa] sa li faca casa. [si] o fost
„Case batranilor” facuta cu munca voluntara, [si] acolo or fost
tineri batrani care nu or avut pe nimeni, aduci la v[er]sta,
[si] stie eu, [si] optzeci [si] c[er]ce de ani, u-or avut pe nimeni. [si] erau
doi batrani, nu mai stie eu... Moș Lazar, muma' nu mai stiu numele
de familie, moș Lazar Pasare, aza-i zicea de batjocura, cu nevasta-sa.
[si] ma trimitea mami cand [si] cand sa le duc lapte la
oamenii astia aza de necajiti. [si] acol' la „Case batranilor” intr-o
iaru' ase, u-o trimis mami sa duc lapte, o murit o bob[ac], o
m[er]t[ur]ica [si] pentru c-o fost trup[us], zapada, nu mai stiu o fost
[si] in '53 - '54 cand o fost vinolu' ala mare, de le... o lucrat
[si] in 29 vinolu' [si] p[er]na la t[er]ta mortie nu s-o op[er]it, o v[er]s
[si] sucostru... Asta-i zapada [si] o fost p[er]na la firele de... asta-i
[si] unde le un loc, rezi, aici si in gada; [si] facuta poza asta, ca
Livia o plecat la... cand s-o poruit dupa 6 saptam[er]i, 6 saptam[er]i
Livia Bucurest - Constanta u-o circulat [si] poze ⑤

batranii
putut
curior
batata
de o
saptam[er]i
cauze
molelui

Atunci s-o tăiat ~~am~~ în zăpada are și s-o pus după 6 săptămâni linia București - Constanta. Și pe linia am condus-o la gară ca să mergea la servicii la Lehlin; nu se revoaune afluierat, știu că și-a-am rămas plângând în gară că linia are oprimat și un coleg, un băiat din, un meu, știu, Sompetu, sau de unde-o fost, și-are o trinit-o, și linia o plecat pe căni. Și poți să-ți dai seama că, o fost ca trenul tăiat și mie m-o fost frică și -am plâns că linia o plecat și să nu curvise să cadă și s-o taie trenul și Leburu din astee.

L. A. : Trenul o mers foarte tuit, ști...

D. A. : Da. Și pe nis, pe nis o fost plin, plin de oameni după ce-o lătrat... în '54 o început ninole, în 29 ianuarie și le lătai mortie... și o arătat satul, un s-o putut umbla : cât ti' case noastră de mare o fost demă până la firele de înaltă tensiune, un le noi, la CFR și aici, în alt loc, vântu' o sters până la pământ.

L. A. : O fost deal și vale, ști...

D. A. : ... Deal și vale are o arătat. Și până la lătai Uai o fost zăpada. Pe urmă cum am trăit, și când noi, la vânta noastră poate nu ne-am dat seama, de' tată care s-o uitat și merge, că-u nos nu mei e mureare și ce nouă mânca noi... și pe noi, c-o vint militarul la colibă și cine-i haruic de lucru, să i'ese să culșapă pe zăpada, că fost și zăpada...

L. A. : O fost înghetat tare

D. A. : ... În minute ce astăzi de Rujita, o fruce de la SatChinez, care o avut ... acolo o avut copila' Rujita ?!

L. A. : ... Nu știu dacă o mei' avut acolo...

D. A. : ... Fota... Cum nu ?!

L. A. : Ba?...

D. A. : Acolo i s-o născut fota.

L. A. : ... Nu mai știu

D. A. : Și-a lu' Dorino cred... Sau o vint cu fota de-acasă?

L. A. : ... Nu, m-or avut copii când ne-o dus la Dolga.

D. A. : Na, atunci acolo li s-o născut fota, că pe urmă or plecat acasă și s-or despărțit...

Și alegeam la trumbec și-o fost kece toturi...

L.A: O fost zăpada pe trumbec...

B.A: ... zăpada pe trumbec. Și tot ai muls și-ai pus în sec și și-ai adunat sece'... Parc' acurua o aud, ca astăzi: "are -as ble apă - ca de mîncare ne-am avut-pus ceva, dar apa ne-o-ughetat și sece: ~~nu~~ are la un pahar de apă, da' paharu' să-l vîd murat." Deci paharu' parc-ar fi avut să-l beie.

Și-ti spus de la-uceput... În ziua de Luni au fost la biserică. Cine-o fost cu noi două eu nu știu să-ti spun. Au fost noi două, da' un grup, nu știu dacă Livia și noi aduce aminte, da' eu perfect ce astăzi. Și am venit pe strada, venind spre casă, plimbându-ne-ana. Pe-aici pe la... vis-à-vis de biserică rîbească, am ne-o urlat un cânie pe noi, are ne-o urlat, a dirperore.

L.A: La Filipov, acolo crede că, în casa aia.

B.A: De unde, eu nu știu, dar am auzit cum ne-o tot urlat și ne-o tot urlat ca a dirperore, a ceva prevestire de rău... Au venit acasă, noi nu am știut c-ame fost misi timăre, da' pe tati și pe mami, că Helu și Botua or plecat de-acasă c-o zis c-o fi ceva bai, da' tati nu s-o pus în mihoție pentru că am zis că noi nu murem așa bogati, și or zis că o fi ceva, s-o vorbit c-o fi ridicări, c-o fi, c-o venit armata... Nu știu... Actu' s-o dat părere: ce, acum când îi scera.

L.A: Nimic nu s-o putut gădi ~~atunci~~ atunci...

B.A: ... atunci când să ia recolta atunci nu interesează pe nimic să ia recolta și u-o fi de mîncare și...

L.A: Asta o fost interesu': să ia recolta

B.A: Și ne-am culcat curva, ne-am culcat curva, și în io, liniștit; și nu știu, pe la 1/2 dimineața căt, și c-o venit mami, noi am dormit aici, mica se tata-mos aici or avut camere și-astalaltă, și o venit mami și ne-o sculat și o spus să ne sculam să tră' să plecăm. Și-atunci

o venit plângând, ce îi. Tati îi-o dat nume, făcând războiu', o știut despre ce-i vorba. Și me-o nulat, și me-am nulat. Un militian, ce-o vorbit cu tati pe unu-am aflat, c-o venit și-o cerut buldrucele și-o spus: "buldrucele nu le mai primii?". În trei ore să împachetați, luați ce puteți pune într-un vasou că...

L.A.: Ah cocile și voi duc.

D.A.: ... și mă duc la gară și-o să plecăm.

Într-adevăr, n-o fost trei ore, până spre noaptea, după-mare așa, pe la patru, și-o parcă minute, pe aici așa or mers. O venit cocca atunci, nu mai știu, o venit... că din surorile lui tati, deci cumvești lu tati n-o fost dus nimeni. Și nu mai știu, or vînt' aicea sau me-am întălnit la gară, că la gară știu că me-am întălnit, da' nu mai știu cum o fost... Dar o pletonat...

L.A.: La poartă

D.A.: ... la poartă, la fântână, acolo, unde-i pompa noastră, acolo o fost fântână, da' nu cu pompa, și-acolo o pus un militar

L.A.: Un soldat

D.A.: Un soldat. Și o spus: "nu-i voie aici să iei în stradă, aici să vorbești..."

L.A.: ... cu nimeni...

D.A.: ... cu nimeni. Nu știu, mă gândesc poate după casă au fi putut să strigăm, da' și năruu, cum' era aici nu s-o dus, toată lumea o stat tchis, să nu-i deschidă poarta. Și, cum are o fost trebe.

Și știu că tati s-o dus nu știu ce să-l suture.

Când s-o apropiat de ale la doi papi, o-utrus perca ^{sala}; o-utrus perca și o zis să nu s-apropie că trage.

Asta or fost de instruiți militarii, c-or fost timări, că așa or fost de instruiți să refi, sare la ține și îl pusti.

Îl-au dus aproape de el și-o zis să nu se apropie, să-l suture dacă mă pot duce în grădina să not cortofii,

și o zis să nu m-apropii, că mă puxă. Te țin minte perfect.
Și ne-am dus și-am nos în grădina la cartofi, am pus în
rec. Și-am nos... Marui, la știu, cu linia or început să
supacheteze...

L.A.: Să luăm haine, să...

D.A.: ... de prin dulapuri să-upacheteze, să lege, să facă.
O-upachetat și musica cu tata-mos, ce fiind și bătrân
și l-o fost cău... și ~~atunci~~

L.A.: ... o-inceput să tremure.

D.A.: ... și-atunci după-masă, nu mei știu, s-o pus tăt
în căruță și s-o plecat. Când să plecăm, tata-mos o
fost dispărut. Fiind bătrân, la știu unde-o fi plecat. Și-o
fost dispărut și ne-o făcut gălăgie militanți: „unde-i
bătrân?” Și tati o spus: „păi, caută-l. Di ce nuă întrebi
pă mine unde ti, când la n-am lesit din urte...”

L.A.: ... și nu m-ai lăsat să ies.

D.A.: ... și nu m-ai lăsat să ies, atunci du-te caută-l. „Ce”
o început să facă gălăgie, nu știu ce „unde-i bătrân”, cum...
și s-o-ucărcat bogajul lui musica pe coze și noi cu
tati și ne-am dus la gară. Și-ara ne-am dus la gară
și aici ~~la colț~~ și uica țou, cu tati am plecat. [...]

L.A.: Și uica țou și țura Voare...

D.A.: La gară ne-o dus, n-o fost încă vagoane și-am sărit
tată noaptea, prin gară. La musica i-o fost și mei rău, tăt
o tremurat cu nervii, și-or băgat-o la di-nxuser.

L.A.: O fost acolo o cameră pentru ajutor docă cineva să
sintâmplă ceva, nu? Poate cineva de înimă, e-or fost
bătrâni și noștri...

D.A.: Și-o fost și doctorul David, care-o fost doctor și mei...
o fost și Gheorghică... de la spital se arstent și na,
tată noaptea l-o stat că n-o fost rău la rampă.
!!-am avut... că din sân micolan More or plecat

3 garanturi ; nu știu dacă ști, poate cineva o să-ți spună,
o garnitură a fost la Dălga...

L.A.: ... une le Fălești...

D.A.: ... une le Fălești...

L.A.: ... și une le Stăncuța.

D.A.: ... și une le Stăncuța, cred, da. Sece, din câte familii
din Sărnicolou ; asta poți să vezi pe la Geta, dacă vrei să-ți
spună exact familiile...

L.A.: Nu, că mult în cortă^(*)...

D.A.: Ei, mult în cortă, da...

L.A.: ... mult în cortă trecuți, toate familiile.

D.A.: Tăte familiile mult trecute aici...

L.A.: ... în vol. doi.

D.A.: Să cauți tu... N-ai volumu' doi?

[Nu]

† Să-l faci ^{rost} ~~la~~ ca acolo mult toate familiile și au-s
chiar toate, testă și năpate.

L.A.: Te duci la asociație și-ți eei.

D.A.: Au stat până dinuicostă, și atunci mânia și ne-am...

L.A.: ... la cinci am plecat din Sărnicolou.

D.A.: ... Ne-am rucărcat mânia și toată ziua și când am plecat...
asta poți să-ți înregistrezi, asta-i derchi's?

[Da, da]

și când am plecat din...

L.A.: Au fost disperți, necajiti, toată lumea am considerat că
ne ne uși întorcem niciodată și cine știe decă...

D.A.: Ba. Cune nici ne ne-am uși putăruit aici cu lucrăci
noștri.

[Nu re-af' uși putăruit?]

*
Marinona Viorel, Vighi Daniel, Sămăuță Valentină ; Deportarea în
Bărăgan, Editura, Timișoara, 1996

D.A.: Nu! Nu ne-am nici întâlnit noi cu bunicii noștri că să-ți spună de ce-ă...

L.A.: Dacă... ne-o fost frică că ne duce și-n Rurîă. Tot, toată frica și tot drumu' ^{tot} ăsta ne-am găndit...

D.A.: Cum i-o dus pă veniți...

L.A.: ... Cum i-o dus pă veniți...

D.A.: Da...

~~L.A.~~: Și atunci când o fost de... când o fost tot îmborcat are o ^{facut} întămplare, noi ne-am ținut de-acea împreună, de' întămplare o făcut că tot cu garnitura ~~noastră~~ asta o fost și mătușă ta [Crison Lucreția] și străbunica ta cu bunicul tău, cu mătușă-te, cu Lucreția și ăștia toate dia Sănuicolou. Noi, nu știu cum am delorcat prime dotă, și -am fost în capăt' ălalalt, nici departe; și în capăt' ălalalt o fost tot din Sănuicolou: familia Bray, familia Fratet, familia Raica...

L.A.: Cum recinii s-or c-am străns așa...

D.A.: ... Cum recinii

L.A.: Atunci meamurile noastre mei...

D.A.: ... Familia Babi core, rudelă noastră, și o ținut c-o fost meamă-sa în joc și cu fratele ei și-o fost împreună. Și pe capăt' ăsta am fost noi: Citeanu, care-o fost recin ăceia, noi [familia Albu], uica Ion, tusa Viorea, atunci Ghită Albu, fiind nepot la uice Ion s-o ținut de ăștia, cu roacă-sa, cu curușă-sa... Atunci... întămplare o făcut că tot cu noi or fost Strudoer. Toate familiile de Strudoer core-or fost ridicați cu noi; or fost doi ² frați, Strudoer. Și din „Capu' satului”, familia Mărășou, core toți or fost recinii cu noi.

(*) ~~Și~~ Sănuicolou - dore ~~există~~ este împărțit în trei multe zone/cortiere numite de bătrâni cu diferite feluri: „Bujac”, „Capu' satului”, „Comuna germană”, „Glatina” etc.

D.A.: Și când s-o terminet de îmbarcat, au fost tot gata, s-o făcut o verificare. O fost, io nu mi știu, cred că căpitan, ce grad o avut - un ofiter de militari or fost la fiecare vagon sau la al treilea.

L.A.: Cam așa or fost, câțiva militari...

D.A.: ... core or răspuns de să nu cobori în nici o gară, ști, să nu te dai jos; și un ofiter care-o răspuns de toți militarii ăstia, cu core s-o mers convoiu. Și când o fost tot gata de plecare, garnitură formată, s-o mers de s-o făcut un tabel, cu cine pleacă...

L.A.: Unuventar

D.A.: ... Și atunci s-o citit și ce noi o fost cașu' are: Albu Gheorghe, bunica' - un-i, o făcut gălăgie 'Vămilibianu' core o fost de...

L.A.: De pe strada.

D.A.: ... de pe strada că bețărani' nu ști unde-i, s-o fugit. Păi, câți ani are? Păi, 73 - că le 74 o murit - Nu-i un-i. Albu Morta - are 72 - unde-i? Îderudă aici, e bolnavo, internată, nu s-a poate transporta sau s-a poate, și bolnavo, și internată. ^{Bun} Albu Rista [tatăl surorilor] - profert, Albu Steluta [mama] - profertă; Albu Livia fiică, Albu Dorina fiică - profert. Bun! Dar zice: "bine da' astia doi bețărani..."

L.A.: ... Ce facem cu ei?

D.A.: ... ce facem cu ei? "Tati, sigur că o încercat să... să facă ceva și-o zis... da' zice: "Unde-i duc? O să moră mama pe drum; unde, o arunc din tren, ea pe-um căme, e - o să moră pe drum? Și are patru fete aicea." "Da' bine, bine, are patru fete, da' cine-i tîne? Cui să-vedu deci, cine-i na sugrij și cine le va da de 'mîncare?" Păi mîne' mîne'.

Da' tati tot... păi da, bine au fîtăles că, zice, are patru fete su tot căsătorite, cu tot, cu familie, da' cine-i tîne?

Și mica Gheorghe Drăghici Frădet o zis: "Două mule - sau tovarășe, cum i-o spus - eu îi tîne pe - acști bețărani." "Cine ești, de unce? Tre mînt un gîne?" "Bun!" Și-or fost sterși.

Dacă nu era uica Gheorghe cu gândușla și cu suflet, și punea în
ragon și musica nuces poate pâu - la stația ...

L.A.: Pe lata mea am, ca lata mea...

[A, ^(uica Gheorghe) și nu trebuiau să plece, nu?]

D.A.: Ba, trebuiau, și-or fost pe listă și dar...

L.A.: ... Dar, musica u-o putet să uici murgă, or de-u-o pe moini or
de-u-o...

D.A.: ... pe moini or de-u-o acolo de-or i'nteruat-o.

L.A.: N-o uici putet, ea s-o și șperiat și bolușos și...

D.A.: Și-atunci cu rămus acasă, noi am plecat și ei s-au
sutors. Acasă, am știu noi prea mult ce s-o utoneplat,
da' știu să-ți spun: am plecat la ora cireci după masa
dilu Gare more. ^(*) Așa o plouat, de-a vörrot. Și-o fost vreme...

L.A.: O fost iunie.

D.A.: ... bună. O fost iunie. Așa a plouat, de-a și vörrot. Și
noi am stat și-am prinsit așa, dila ragou cum ploale și...
câmpu' era frumos, orzu' de seară și grâu' aproape copt și...
asta pot să-ți spun.

L.A.: Nișeni nu...

D.A.: Și pe drum am călătorit... destul de bine. Nu ne-o
mpărat nișeni, căpitanu'... și-or făcut militarii datoria
lor, dar nici cu oamenii u-or avut o problemă, nu s-o
apucet nișeni să focă...

L.A.: Nu ne-or agresat.

D.A.: ... Ei nu s-or purtat nici urât, da' nici oamenii nișeni
nu...

L.A.: N-o provocat nișeni discuții...

D.A.: ... Scandal și sau ceva.

L.A.: ... scandal sau ceva...

Toată lumea o fost reserunotă.

D.A.: Și în câte-o gară sau unde-a o...

L.A.: Unde-am stat mai mult.

(*) Sănuicolu-dlore are și azi două gări: Gare more și gare mică
sau Sănuicolu-Nord.

- D.A.: ...Unde s-a stat mai mult sau o oprit și - o signu:
 vacua trecuți jos și nu luată apă pentru noi pentru
 animale, că în fiecare wagon a fost aproape ... și aceluși
 dar de-aici ^{și-au spus} asta au dus: doi cai și veca. Nu găuă,
 un porc, oile nici n-or fost acasă, stupii or rămas în
 grădina.
- L.A.: Și -are -am călătorit timp de - o săptămână ...
- D.A.: Și -are -am călătorit ... Da ...
- L.A.: ...pe la Târgu Jiu, pe la ...
- D.A.: Și ne - o dus, pe noi ne - o dus, să știți, pe ...
- L.A.: Pe Bumbesti-Linezani ...
- D.A.: ... pe Bumbesti-Linezani, Simeria, Bumbesti-Linezani, Petroșani ...
- L.A.: Pe linia nouă, știți.
- D.A.: ... pe linia nouă. C-o zis că-i foarte aglomerat pe jos, și -are
 ne - o dus. Și pe urmă am coborât pe jos la ...
- L.A.: ... în Oltenia, prin Craiova ...
- D.A.: ... în Oltenia, la Porcii de Vede și -are ... București
- L.A.: Nu știu decât prin București? ...
- D.A.: Prin București - Trăiaș
- L.A.: Așa.
- D.A.: Prin București Trăiaș sau Obor. Pe-aici am trecut.
- L.A.: Na, și când am văzut că trecem de București ...
- D.A.: ...tată lumea s-o speriat, sigur, gata ... spre Rusia
- [Și deci e nusi secolu de București asta?]
- L.A.: Da, asta-i ...
- D.A.: 80 de km de la București este ...
- L.A.: Timpul Constanta
- D.A.: Ai fost la mare?
- [Da]
- D.A.: Na, decât treci de Lehliu, ^{în} pe partea stângă ... acum
 îi foarte schimbător, io am fost în ...
- L.A.: Prime, dar gările tot așa mult.
- D.A.: ... Gările mult exact cum or fost, de' pe partea stângă s-o-

- facut irigație.. mblteronă, ști, nu mai ți pământu', nu mai
areta așa cum a fost. Și să ști că totu' Delga nuși există.
- L.A.: Da, pentru că macedonenii or fost ridicăți, macedonenii
cu noi și basarobenii - macedonenii or spus: unde să să
nuși ducă? Din Dobrogea, din Cadrilater i-or luat...
- D.A.: Și-or venit în Banat...
- L.A.: ...J-or adus în Banat, când s-o dat la bulgari Dobrogea.
J-o adus în Banat. În Banat acum i-o luat și io dus
în Bărăgan...
- D.A.: Ei, casa nu mai au niciunde
- L.A.: ... casa nu mai au niciunde. Aicea de bive, de rău ciuci
auși și-or făcut o casă, și-or procurat animale, și-or făcut
un rost, ști.
- D.A.: Și ei, macedonenii, fiind oameni cere... ciobani, s-or
ocupat cu oile, să ști că urgent și-or adunat oi și-or
avut carne...
- L.A.: ... carne și muncare, nu...
- D.A.: ... muncare, brânză...
- L.A.: ... că pământu' a fost și...
- D.A.: ... lăună pentru îmbrăcat. Să ști, ei nuși țepede s-or dincur-
cat decât noi, c-or fost...

[Învățați]

- L.A.: Și deja or fost obișnuiți cu atâtea plecări, ști
- D.A.: Da, ei or fost, săracii și basarobenii or rămas. Dar o
parte din macedonenii s-or mutat la Pantelimon, aici
aproape de București.

... și între colibe o aterizat cu elicopter; nu știu cine
o vnit, c-o fost și... și-u Delga...

[Când ați ajuns?]

După...

[A, după ce ați ajuns]

... în voră, în voră or fost niște instrucțiuni de-ale lor

Că să-ți țină mâna când... are restricții, n-o fost urme' voie să-
ieși din sat.

L.A.: 15 km n-au avut voie să pleceau niciunde...

D.A.: ... nici departe, dar...

L.A.: ... nici departe.

D.A.: ... te-ai dus să lucrezi, dar or fost zile în care n-o fost
voie să să ieși din sat. Din ce motive, nu știu.

Și n-a Dilga or rămas cu noi cinci ani, cinci polițisti,
cinci militari. Tată or fost necăsătorit, tînări și astia
or fost tot timpul... Astia or rămas cu noi cinci ani
în Băroșan... Or avut... clădirea o fost a poliției. Milita
și

L.A.: N-am avut buletin, am avut o adămerintă temporară,
asa...

D.A.: La-aveput, da' pe urmu-aru făcut buletin' la...

L.A.: Da, și o fost scris deompre...

D.A.: ... la Dormovent.

L.A.: Da, și o fost scris deompra fotografiei D.O. pe buletin,
Domiciliu Obligatoriu.

D.A.: Dacă privesc undeva, nu știu, cred c-or găsit astia cu...

L.A.: Tu' corte

D.A.: ... în corte, buletinul cu D.O., Domiciliu Obligatoriu. Dacă
și ai călătorit, când te-o căutat și t-o luat buletin'.

L.A.: ... și după accent, după... și după înbrăcăminte
ne-or cunoscut, noi n-am putut să plecăm, să ne
ducem undeva că ne-or cunoscut.

D.A.: Și asta nuși poți să-ți uregistrezi. Petrol, trebuia să
mergem și prin ratele recluse, cu chirontu' de 5 l și,
pentru că pe tren să putea circula, ai plătit, ai putut
să te drecori printre-astalaltii, n-o fost problema.

Dar și pe tren problema era, și și n-ai o treabă, o
poate foarte adămerintă cu doamna Biaz. Doamna Biaz
o fost o femeie foarte bună, și-are o știut să vorbească
fumoș. Or merit cu petrol, și-am fost și io, cred, de bu-

porostea micute, au venit cu petrol cred că de la Bogdana.

L.A.: De la Bogdana sau de la Dormuoruit.

[Hă trebuia pentru încălzit, nu?]

L.A. și B.A.: Nu!

B.A.: Pentru fierb! Pă ce să fierbem?

L.A.: ~~Hă avea~~ Pe ce să fierbem? Hă aveam pe ce să fierbem

B.A.: Pe lampa de petrol. Asta-am dus-o de-acas'.

Și, când, pe tren a venit conductoru': „ce aveți cu
astea?” „Lapte. Douăzeci, te rog, lapte-aveam; te rog
frumos”. Omu' și-o dat seama, unde lapte în bidouie,
o-utăles că-i petrol, că nu era voie petroleu pe CFR.

„Te rog, nuțene necăjiți, nuțene...” ea o știut vorbi
și-o vorbit frumos; ea, ne-o lăsat în apele noastre.

„Da', uită, nici pă tren n-ai avut voie, unu' ~~cu~~ 5
sau 6 km cu discount[Ⓢ] adă-ți 5 l de petrol; cât te-o
ajuns asta să-ți faci mâncare? Și-unde-o fost... Oriunde
în tot locu' o fost trei-patru persoane și cinci poște, și
șasă, da' cel puțin și trei-patru or fost. Cum o fost
și la mătușă-ta, iar or fost trei persoane, cu cei de la
babi or fost șase, că or fost într-o casă, mi să pare.

L.A.: Nu așei știu

B.A.: Nu știu cum or făcut, casă mare sau or avut două
case mici, nu știu să-ți spun.

L.A.: Tăică-tu o fost bolnav [bunicul, un tata], bunică-ta
leătrână [străbunica], Lucretia, un copil...

B.A.: ...de treispe ani

L.A.: ... de treispe ani ...

B.A.: O fost unde-o fost foarte greu. La noi măcar tot' am
fost toturi de lucru. Uleiul s-o dus cu vaca, o căștigat
leptele, tati... dar tati o fost mai necăjit. Având eoi,...

L.A.: ... o trebuit să facă corvoada.

B.A.: ... o trebuit să facă prestație.

L.A.: ... Așa o murit cu col a-lu' Uică Ione.

D.A.: Asta să-uregistrezi, că-ți povestesc eu.

Într-uni an, 'mairute de Crăciun o fost?

L.A.: Nu mei 'tine mairute, Dorina, când o fost. Nu! asta o fost...
asta o fost, Dorina, atuncea când o fost vinolu' mare...

D.A.: Da, sa '53-54.

L.A.: ... Asta o fost în ianuarie...

D.A.: O trebuit să mergă după cărbuni la te... Dordlărunt,

L.A.: La 12 Km.

D.A.: ... 12 Km. Și s-o dus uica Tou...

L.A.: Pentru politie...

D.A.: Pentru politie, s-aducă cărbuni, o fost prestat?

L.A.: Ca să aibă cu ce să se încălzească.

D.A.: Și s-o dus uica Tou cu un cal al lui, (ia nu știu dice
u-o mers Bolovan?) ^{da o mers uica Tou} ca un cal al lui Bolovan. Și o
venit...

L.A.: Atuneci o-uceput vinolu'?

D.A.: Atuneci o-uceput vinolu' și o ajuns până la margine...

L.A.: Vinolu' o-uceput, când or fost ei mei 'ucola că s-o oprit
și trenu'. Trenu' o venit până-u Dölga, de' mei departe
u-o putet să mergă. Și ei or venit recet, căți or fost,
că o fost, u-o fost singuri, o fost un convoi, câteve
cărute - și or venit până la marginea rotului, vinolu'
asa de tare o bătut, asa o fost că u-ai mei vözet vinica.
N-ai vözet. Și ei or venit așa, mei mult pe... or vözet
luminite,...

D.A.: Pe luminite

L.A.: ... Că totuși luminite or fost că lumca o știut, fiecare o
știut cine i-o plecat de-acasă și ca nu-i' acasă.

D.A.: O așteptat...

L.A.: Și -or pus luminile - u ferestre, și...

D.A.: Ca să vedă.

L.A.: ... și ei or venit, de' druru' au l-or mei emorcut și...

D.A.: ... și or desprins căruța și -or lăsat căruța-u druru' și s-o
urcat uica Tou călare, s-ajung-acasă...

L.A.: ... ști...

D. A.: Și vinând, venind tot așa or vinerit, ... u-or mai mers
pe drumu și-or vinerit' pe lângă casă și-o luncat un
col în groapa din care s-or făcut chirpicii; și-o luncat
primu' col și el și-o dat serua, ~~o~~ cum o fost
călare pe-u col, și-o dat serua și-o mos picioaru'
diutru cai. Și notind picioaru' diutru cai, ...

L. A.: ... o căput celălalt col.

D. A.: ... o căput și celălalt col, da' el s-o rostogolit s-o
rămas rus. Și la prima casă - că primule cose o fost
Barloeu', Lătușoru', Forokiu', Comorăștea; astea or fost
~~casa~~ satele ... cu astea s-o-uceput din partea de către gară,
cu artia s-o-uceput satu' și-atunci s-o mers așa, rucolo.
Dilga o avut la o mic de murire, nu?

L. A.: Cinci nite de familie or fost ... Da, cinci nite de familie or fost.

D. A.: Poate nite-u carte - și-atuncea el ...

L. A.: Cinci nite de cer ...

D. A.: ... s-o dus la prima casă și-o spus dacă vrea să ajute
să noata cai. Danușii l-o fost frica și u-or ajutat.
Și-or rămas acolo, cred, peste noapte ...

L. A.: Până diminecătă

D. A.: ... până diminecătă. Și diminecătă o venit acasă, curuwa
o ajuns, și-o mers Bolovușu și care-or mai mers, neuca Toușu
nu știu cine, și calu' de jos murise.

L. A.: Caii s-or băcăcalit, ști ...

D. A.: S-or zdrobit să iese ...

L. A.: S-or zdrobit să iese, ști, și u-or putut să iese. Unu' o
stat de deompra, de' alolalt de dirjos ...

D. A.: Și p-ăstalalt l-o mos și-o mai fost viu, l-or adus
acasă, da' celălalt murise.

L. A.: Și uica Tou o fost, cum o ... vinolu' ... o fost o fost
asa vână ...

D. A.: Tot o ars pe față de ...

L. A.: O fost vână deja, o fost deperat, ști, pe ...

D.A.: Când a fost...

L.A.: N-ai putut să respiri, ști... Te-ai blocat..

D.A.: N-ai putut; Or lăsat... Fântâna care-ai văzut-o...

L.A.:...Și-atuncea mi-ai fost rugămintă micșoare, ști, tot a fost...

D.A.: Asta te rog să-mi registrezi. Fântâna care-i fotografată
a fost fântâna noastră și mi-ai fost pe strada fântânii,
dar n-ai știut ei [ref. poze ②] la început. Dar tată,
ori pentru că a fost în Rusia, ori au știu cum, ori dus tutei.
Și-ai pus pe fântâna tutei. Și-atunci zăpada s-a depus
pe fântâna...

L.A.: Pe tutei

D.A.:...Pe tutei; și-atuncea le două-trei zile când să gata
apa din asta, atuncea Nicolae, uica Ion, bărbatul ale pe
strada i-a... a fost legați uite-asa, cum refi' la televizor
acum cu...

L.A.: ...măști.

D.A.:...Cu măști. Numu' ochii, legat cu căciula, subțiat
bine; cu lopetile-or tres zăpada de pe tutei, or odat tutei
le o parte, și toată lumea-a venit atuncea din redni
și-o luat apă și tar a astupat-o și-asa o durat o lună,
din 29 camerie și la întâi moarte a fost serin și atunci
s-or văzut ducele. Că doamna Petrovici a fost recina cu noi,
recini cu noi, a stat așa în diagonală, nu vis-à-vis, așa
cum ar fi core alalta, și tot venea pe la noi în iarna
aia și tot zicea sătră tati: "iarnă să trescă e-are
trizăci și una de zile, că februarie are acum douăzeci și
opt și...ăh..." O lună de zile n-am nusi văzut-o și aici din
ceșă n-o nusi putut ieși. Partea scolaltă, care se se vede
în fotografie în spatele noastre or fost cu spatele la nord...
Carele ști cum erau puse? Partea dintrupre nord...

L.A.: Așa... Alea or fost puse așa. Și noi astelalte le-am avut puse

D.A.: Și-aproastre erau puse așa.
Văntu' când a bătut, la ales de la nord, cum a bătut și
a depus, a depus și le-a blocat usă. Ușa și geamul.

Toată ziua or stat cu lumina aprinsă. Pentru că or blocat ferestre și u-or mai răzrit. De la noi vântu' o bătut... de la noi când o bătut, o sters su fata soxi, deci o sters. Noi, cei de-aici, tati și kăridu' ăsta de casă dinuicēta s-or dus la ai de dincolo, le-or curățit zăpada și i-or întrebat cum stau, ce... dacă le trăbă sau când o trebuit apă. Dacă au le-o curățit nimeni zăpada, u-or mai putut leși. Și mergina... macedoneni pe mergina, acolo-or fost macedoneni și basorabeni, multă vreme tot era tunelu' pe unde circulau din casă. Și te-ai urcat pe zăpadă peste casa lor, or fost acoperiti.

L.A.: Dacă trei zile o bătut vântu', ^{incercându} trei zile și trei nopți, și o adus numa' zăpadă, aia toată s-o depus.

D.A.: Da' nu trei zile, o lună o bătut.

[Tot despre „Casa bătrânilor”]

D.A.: ...Pentru c-or fost bătrâni și u-or putut face chitpici; și li s-o făcut de... conuma „Casa bătrânilor”. Și -acolo-or fost duri. Nu i-o-utrebato nimeni unde trăier și cefec. I-au ajutat...

[Deci erau bătrâni core ^{mondeni și} erau foră familie.]

D.A.: Ba nu, doi bătrâni... Sau ~~u-or avut copii~~... doi bătrâni.

L.A.: U-or avut copii sau u-or avut...

[A, deci numai ei erau]

D.A.: Da.

L.A.: Mai mulți or fost așa...

D.A.: Or fost mai mulți la „Casa bătrânilor”, or fost câteva familii su „Casa bătrânilor”. Nu știu dacă u-or fost două „Casa bătrânilor” făcute.

L.A.: Nu mai știu câte-or fost.

[Și oamenii mergeau și-i ajutau, sau cum?]

D.A.: Păi... pe cine-ai cunoscut, nu-ți știu, cât au putut s-ajutau când nea trimitea nemii câteodată cu un litru de lapte

La ăștia doi bătrâni... Nu știu, or avut bani din...

L.A.: Le-o mai fi trimis cineva de-acasă, de...

D.A.: Poate le-o mai fi trimis și... așa bătrâni nu mi-or fost,
care-o~~z~~ putut s-or dus la fermă cu zua și-or lucrat.

L.A.: Și străbunica ta o mers și-o adunat spice roze, și

D.A.: ... O adunat spice cu recu' și o fărâmitot în ăsta și...
că pe urmă s-or dus la moară, să și pe urmă
și noi ne-am dus cu floarea marelui în roze' recu', la
Pelin și-au făcut ulii. Așa au în primii ani, după al
doilea, al treilea au... și-ăncea am ținut și câte-un
porc...

L.A.: Și necazu' care-o fost că în primii ani o fost greu;
un an, doi, u-o fost voie să vină nimănui la noi, și;
și pachetele greu...

D.A.: H-o fost voie nici pe urmă. Și să-ți spun dice...
Bunica noastră o reușit și-o ajuns printr-o cunoștință la
gară. Și Cărușă o fost de-acolo la Cărușă, și eu aia o venit
și s-o oprit la gară. Și de la gară o venit până-u sat.
Dar...

L.A.: Cum o venit până-u sat : să ficea prestație cu...

D.A.: Să căre leu...

L.A.: ... cu căruțele, ști? Să căre leu... pentru case. Așa o fost
în primii ani, în prime voră. Să căre leu... Și bunica
s-o nit într-o...

D.A.: Nu! Or f vōzut-o... ea o-utreb, că... femeia de la gară cu
roze o venit o spus: "tră' să vină din sat și vin după
leu, după leu... pentru case." Așucea o-utreb și
când o venit căruța, o~~z~~ dus-o dincolo...

L.A.: La căruțe.

D.A.: ... La căruțe și din oamenii or spus: te ducem și-or
urcat-o nișură-utr-o căruța și i-or spus: "tu să
mâni după noi." Deci ca să fie considerată că ea-i eu
peii ăștia, fice ea prestație. Și-ășa or adus-o, u-or curos-
cut-o oamenii...

L.A.: Dar or fost totuși leucuoitori.

D.A.: Dar, fiind din sat ... și-asa o stat într-o căruță și-o venit, și-o iutrot și-u rot, nu i-o avut nimeni grija. Când or ajuns pe lifieră, că pe lifieră or fost așezați: Căminul Cultural, bareca de alimente, bareca Politică, astea or fost toate așezate... bisplensoru' - și-atunci i-or spus...

L.A.: ...și bisplensoru' nți ... ne-or făcut vaccinuri să nu ne îmbolnăvim...

D.A.: Da... și-atunci...

L.A.: ...de febră tifoidă, de alte boli de astes...

D.A.: Și-atunci or dat-o jos, bagajii', nu mai știu cât o fi avut, cum l-o adus, asta nu-mi aduc aminte, da' parc-o văd ... i-o spus: "rezi cătoros asta? Te duce până-u colibe lu' copiii tăi. Mergi pe poteacă liniștită și-ai să-ajungi în colibă." Și-asa o fost. Nu mai știu de la cine ... ce s-o fi adus, ^{asta} nu mai mi aduc aminte cum, da' tîm munte cum o venit până-u colibă și ne-o gătit.

[Despre bunicii ^{lor} care voia să vină la ei, în Bărăgan]

D.A.: ...și la București, ne, fiind pe tren, o trebuit să-astepte până o avut legătura le personelu' care mergea la Constanta, că pe linia București - Constanta merg rapide, accelerate - și-atunci așa o fost - și persoane, care din gară-u gară, trouca-trouca, or oprit în tătă gară. Și, în role de așteptare, el au și-o dat seama, o mos muncărea și s-o apucat să muncă. Niste militereu l-or văzut și-or zis: "Monule, un' le duci?" El, dac-ar fi spus: "mă duc la fiior, că nfi în cătana, militar le... Pă, unde tî militar?"

L.A.: La Ciulruița.

D.A.: ...La Ciulruița.

L.A.: El aici n-o știut, nu i-or spus de acasă, nu-l-or pregătit

D.A.: Nu, nu l-or pregătit, de' el o spus...

L.A.: Nici nu s-o gădit

D.A.: Nu s-o găndit și-o zis : și bătrân, cum să mîntă. Și-o spus unde merge. Și din București, o trebuit să-și ia biletu-napoi și l-or trimis înapoi... și n-o ajuns le noi.

D.A.: Singura revizuire core-ai...

L.A.: La-ncaput le tot le-o fost frică.

D.A.: ... caru-ai primit-o o fost o telegramă, o telegramă când o trimis când o murit meica. Tuș. Leuș a expediat-o.

L.A.: Și de le bunică-se [străbunica mea], de le tuș Elita, ai căpatat o revizuire.

D.A.: Da... și pe urmea Iovut cu Caruclia [alte rude ale noastre]...

L.A.: Da, asta... or venit în '54...

D.A.: ... După ce s-or căsătorit... Când s-or căsătorit atunci or venit le noi.

L.A.: S-or dus în Dobrogea.

D.A.: Și-atunci or venit când or dus pe Lucreția.

L.A.: Iovut, o meci fost. Iovut, o meci fost ruciretă.

D.A.: Până nu s-o căsătorit.

L.A.: Da.

D.A.: ... Când or dus-o pe Lucreția...

L.A.: În anul al doilea

D.A.: ... Și când or adus-o din post în post. Pe ea s-o-urubi cum or adus-o din post în post-napoi la Dîlga.

[...]

DORINA ALBU născută în 13 noiembrie 1934 în Sănuicolau-Mare
(jud. Timiș) și LIVIA ALBU născută în 8 decembrie 1932 în
Sănuicolau-Mare. Deportate în 18 Iunie 1951 din Sănuicolau-Mare
la Dălgă. Înregistrate în 11 Ianuarie 1997, Sănuicolau-Mare.

Dorina Albu: ... N-amu colibă, asta n-aveu și păcat că n-aveu
colibă; când ne-o adus ne-o pus în ... ț-o pus
patru tăruri și - aici și locu? și le noi o fost jumătate
grâu, jumătate orz pe loc.

Livia Albu: O mîriște o fost.

D.A.: O mîriște ...

L.A.: Numă' mîriște, n-o mai fost grâu și orz.

D.A.: Da, da' tati o cost de mîrișă grâu și orz - pot
să-uregistrezi că io mîrișă - și o cost de mîrișă grâu
și orz și o acoperit din lăune, c-o fost lăune. Asta o fost
o moșie a lui Căminăreanu, are or mîrișă localnici și o
fost lăune roșă. De exemplu, în 20 ha, 10 ha or fost tot
lăune de câte opt rânduri de roșămi coră, atunci când
vece mîrișă, să opească...

L.A.: Să protejează

D.A.: ... Să protejează. Și, pentru că noi când am venit ne-o pus
în locurile astea și nu am mai avut unde să... n-aveu avut
lăune. Și-atunci omu-o pus... te-ai dus la lăune asta și
ai tăiat patru porci uit-are, mai mici de arte, și s-o fost
colibă. Și în colibă asta am stat noi până în noiembrie

[În ce an?]

În 1951. Că ne-o ridicat în 18 Iunie de aici și am ajuns
după... nu știu, asta nu mai știu în ce an...

L.A.: N-am stat chiar până în noiembrie în colibă.

D.A.: Aproape în noiembrie, c-o fost foarte frig.

L.A : O fost frig. Pă-dă Dorina acolo vine frigul mei repede

D.A : Tu ști ... Las'acuma un mecu să-uregistreze asta.

Și-atunce...

L.A : T-ai dat de unu' ? [Întrebarea se adresează celui
ce face înregistrarea]

D.A : ~~Ha~~ ^{Sigur!} Și-atunce...

L.A : Na, și-acuma, acuma cum căm?

[-Nu-i nimic! Da' că n-are importanță, n-are nimic!]

D.A : Așa și-atunce ne-au făcut colibă și-o fost ordi să
te-apuci... leu de grunți și de laturi și-o dat primăria;
era acolo un rauter și t-o dat primăria - și-atunce s...
și-o dat primăria asta și tu o trebuit să-ți faci chirpici.
Na, și-atunci când am ajuns în Borașan, o fost foarte cöld.
Nu ploaie de la Partii le ei și noi am ajuns în Curie. O fost
nimpe'... și deca ne-ai pus în picioarele goale pe uinț pur
și nimpu...

L.A : Te-o ars

D.A : ...te-o ars. Și-atunce mergeam după apă la gară și gară
o fost la 3 km, gața Dölga, și la gară am stat la rând.
Facea gălăgie, apă-i la adâncime mare, acolo nu-i chiar apă
mare, de' la Trönesti și la 40 de m adâncime.

[Dar în primul rând spuneți-mi când ați plecat de aici,
când ați ajuns acolo și unde? În care localitate?]

D.A : În Dölga, și-am spus. Dölga și la 80 de km de București,
aproape de Ciulrita, și intra... și pă linia București - Constanța,
dar îl Lehliu, Dorobănești, Sighiroua și gară Dölga.
După Dölga o reut...

L.A : Bogdona

D.A : ...Bogdona, după ^{Bogdona-} Ghinipăți, Trönesti, Ciulrita!

L.A : Ghinipăți o fost gară, dar... la fecore era gară într-un
fel și totul în altfel

D.A.: De exemplu, la gara Dâlga ere Dâlga și su Dâlga propriu-zis, chiar lângă gară ere Sătucu. Un rôtuc...

L.A.: Un sătuc de țigani.

D.A.: ... și jos la 12 km spre Talouita, până aproape de Talouita, o fost Dâlga de vâle. Acolo ere rôtul propriu-zis, pe meulul Talouitei. Io au fost odată acolo. și pe noi ne-o pusă s'utră Bopdona și s'utre gară Dâlga s'utr-un loc vâreu, și-au spus, s'utr-un teriu apă. și-atunca ne-au dus după apă, cu copii și cu căruța, cu vase, cu ce-au avut la fântâne asta-u gară. Aici o trebuit să stai...

L.A.: Nu chiar su gară, la contou ere.

D.A.: ... la contou. și o trebuit să stai la rându, de altmădă și până voro mergeam cu apă. și pe urmă s-o început să să focă fântânilor și le noi la rōdă fântâna ce-si uōput-o fotoprepăta nu o fost su pleu. Dar o fost un om plătit de la primărie cere...

L.A.: Tati l-o adus di'utr-un rot.

D.A.: Na losă pân' s-o terminat... Da' o lucrat tot su rôtul Dâlga. El o lucrat. Da' le noi u-o fost su pleu și pe urmă tati l-o adus și l-o căutat de ei or s'opat până la apă, și-atunca omu' o venit și răndura s-o primit de la barocă, din...
~~O fost barocă~~

L.A.: ... De la depozit.

D.A.: ... c-o fost barocă Primăriei, o fost barocă Consiliului Popelar, o fost barocă Dispensariului, astea-or fost făcute barăci. și un fel de aproape unde mergeam și ne cumpăram... legume -

L.A.: Că Or adus zarzavoteri.

D.A.: Or adus zarzavoteri.

L.A.: și pâine.

D.A.: Da, și pâine. Că pe urmă s-o făcut, cu munca voluntară s-o făcut și școlă și... copii până la, niște, 5 clase nu cât, or mers la școlă. Umă noi care-au fost cu mei de parte nu am mei făcut că au am mei avut unde

Si-atuncea ...

[Cati ani ati avut?]

D.A: Io ^(cinspe) 15 jumate si Livia ^(saispe) 16 jumate, nu? Sau ^(saispe) 17. Da, io u-am avut...

L.A: Saispe.

D.A: N-am avut saispe. Cinspe... Tu '34 noiembrie mi-o nascuti
Io si Livia su decembrie su '32 ii naruta si su '51 me-o ridiat.
Si-atuncea s-o facut fantana ca sa ne putem incepe chirpici.
Si omu' asta l-am plahit noi in grup si cu manduri de la
asta, ca s-o sapat fantana si nu sa hureie, deci pamantu'
nu cade, o namos ca o... ca o apa, ca o gaura. Si jos,
unde s-aparut apa, omu' o tot sapat...

L.A: Si-o pus manduri

D.A: ...si ei de nu or tras si el tot o pus manduri sa nu sa morje

L.A: Ca si-acaso ai vofut ca ii ridit roata, dar acolo u-am
avut eu ce sa ridiu.

D.A: Ape... si s-o facut fantana asta si-ai vofut cum ti eu...
ai vofut cum sa trage, mei eren si pe-acea fantani.
Si-atuncea au inceput sa focem la chirpici. Chirpici s-or
facut din pamantur de acolo. S-o facu sapat o gropa si
n-o facut eu...

L.A: Cu apa si cu pamant.

D.A: ...si paie, nu? Pleano cene si cepe framantet?

L.A: Da! Hu deca...

A: Da! Iofiu, c-am calcat-o. Tu u-ai calcat inula?

L.A: Ba, da! nu mei siu, am avut pleona de undeva sau nu?

D.A: Ba, niste paie, ^{da} ca sa sa tina chirpiciu'. Asta-or fost casele
cu chirpici.

A: Da! or fost facute - u forma. Au avut forma.

D.A: Ne-or dat forma de chirpic, chirpiciu' mare si chirpiciu'
- mic cred ca da! ere dentul de mare ca uit-atata era
de mare ^{chirpiciu'} era greu q cand l-ai deus simarata forma chirpiciu' aprox. 30cm/50cm

- 5 -
D.A.: Și-are au făcut...

L.A.: L-am pus în mare și l-am urcat.

D.A.: ~~Eu~~ Au frământat, au frământat și cu picioarele și, na, tati...
reși că noi am avut cai și ceș-de, o călcat și cu cai înala
asta și am făcut chirpici.
Au făcut chirpici și în...

L.A.: I-am lăsat să se urce,

D.A.: ... Na, or fost tati puri la mare, și de unde s-o luat pământu
or rămas propri. Și în august ne-am apucat, u șz putea să-ți
spun în ce dată august, ne-am apucat și-am făcut zidul
la casă. Deci, nu mai știu, în rot or fost și dulgheri și zidori și
nu mai știu, dar cu cine s-o zidit - și s-o zidit până la
înălțimeă asta. În 23 august, linia?...

L.A.: Stai să vezi, nu știu.

D.A.: Cum stai să vezi? Ce te reși? [...]

Eu În luna august și și spun pe luni, că nu știu data unei
în august o venit ploii și-o plouat trifile și trei nopți, și
ne-o sunat chirpici, nu de tot, da' tare uicăjit și am fost
că ne-o sunat chirpici, une și ne-o plouat în colibă,
are o plouat în colibă, ca afară.

L.A.: Înciute de a sucepe... [aceste] ploii.

D.A.: Ce vorbesti? Atăta o fost zidită cosa. [arată înălțimea casei
aproximativ 75 cm - 1 m]

L.A.: Și-abucos, nu se și...

D.A.: Atăta o fost zidită cosa când o fost plotle mori. Dacă în
nu știu, io mai înu murete. Uită-atăta o fost zidit zidul, că tati
s-o uicăjit să am făcut tătă vore la chirpici și pe uruă,
acumse moșie chirpici. Așa... și când o plouat, tot ce-am
avut prin dulapuri și peste tot și nici u-am mai... la
noi în colibă o plouat foarte tare și nici u-am avut cu
se s-acoperim. Așa la Culeorș, la casa asta ce-o reși, o primit
înciute de a sucepe ploile [...] o primit cartou asfaltat de-acum,
și și-o aruncat peste colibă. Și la el în colibă u-o plouat.
Și nici la Bolovon u-o plouat așa tare, da' totuși o plouat,
că linia o doruș la Culeorș și io-am doruș la Bolovon.

D.A.: și totuși o plouat că io am dormit în pat cu beca Finu, ea o fost bătrână, și pe dumă o fost pus tăt ara lighene, și o plouat din... și după ce-o stat ploile, hainile-or fost din cauza paiilor, nu mai erau o păuză albă, ci o fost o păuză galbenă parc-or fost băgate în cafea, știți?, are or ară tot.

Tar vis-à-vis, în fata casei le noi o stat Parfentie, inginerul Parfentie, un basarabean - Juregistrul, de? [ba] Pași să-u regl-treși - O stat un basarabean și asta și-a făcut casă bătrână. El o fost viuit din Basarabia, nu mai știu, că și le Monove o studiat, că ere inginer, un om foarte învînt. Venea și stătea de vorbă pîn' la unu noaptea le noi și ne povestea despre Rurîa. O zis că-u Rurîa o fost frig, decă ai ocupat și până jos ocupatu' o-ughetat. Atîta o fost de frig le ei, le ruși. și și-o făcut casa din pămînt bătrî. Toată noaptea o bătrî.

O făcut coprog și și-o făcut casa din pămînt bătrî. O avut doi copii, noia și doi băieți și el o făcut casa mare, cu două camere și bucătăria. Căre asta ce veși și stîle de casă mică: bucătăria și-o cameră [și poza ①], doi alături o veși fost și alta cameră, o alta cameră, aia o fost camere mare, deci unde-o fost familia mei mare ^{o fost tipul de casă mare} și pînă să-ți faci casa mare, care mică, nu te-o opriți nimic. Casele noastre... asta-i casa acoperită cu paie. Casele noastre-or fost acoperite cu trestie, și a noastră, a lui nice Ion. Asta-i a lui Ghita oltu casa, cu paie. Noi, pentru că am avut cai, or mers le ho de km pe molu' Talouitei și or tăiat le trestie, tati, vreo săptămîna, or tăiat și or adus...

- . A : La loc o fost, la loc, nu le mol pe molu' Talouita.
- B. A : În tot copul le ho de km s-or dus de-or adus...
- L. A : Da, da' nu le tual, le Talouita. O fost un loc.
- S. A : Atunci nu știu exact. Că pe grejol și paie, și că se vede diferenta. [și poza ②] Tar aicea și făcut, .. o fost trestie. [Din ce-ai trait?]
- D. A. Când am pscut de-acasă am trait...
- L. A. : Am lucrat

D.A.: ...^{are} și - am lucrat.

L.A.: Toată vremea până nu ne-o obligat să facem chirpici, am lucrat la ferma.

D.A.: La ferma. Toamna, pe vremea nu chiar are zăpadă ca și asta, ne-o nos la rula de bumbac obligatoriu. La culcu de bumbac; în Bărăgan se cultiva foarte mult bumbac și ne-o nos la bumbac. Ne plătesc. Până vremea ne unpleau nocu', îl puneau pe cântar și au ... ne-o dat bonu'. Deci din asta-am trăit, cu ce-am avut pe-acasă...

L.A.: Au sămănat grădina...

D.A.: Are, primăvara am sămănat grădina, de-acasă ne-o trimis sămăntă de cartofi, de ... sămănturi. Bunica de la Ceuad, ce ne-o trimis nouă, aicea mi crec că mi și ne-o trimis și-au sămănat primăvara, în feta casei am sădit porii ... în feta casei o sădit toți porii și sămăntu-i foarte bun în Bărăgan, în circa ani de zile or fost foarte frumoși, i-au lărat groși.

Asta mi-i chiar, asta mi mi și în ce au și făcută poze asta; nouă și în ce au și făcută poze prin '53, în '53 cred că-i făcută poze...

L.A.: Imediat, când am ajuns imediat în primăvara am sămănat porii, am sămănat grădina...

D.A.: Da, da ... și-atunci ne-au suprășiat, lucram pe la ferma, pe unu-am lucrat la Lehelu la filoz...

L.A.: La boza de recepție..

D.A.: Da, filoz de vremea era, cum ar fi...

L.A.: La uie, la ...

D.A.: Atunci am lucrat la ...

L.A.: ... unde ne-o primit.

D.A.: Da, am lucrat la roșă de porumb, de floarea roșie în Dalga, în IAS-u' Dalga, o fost un IAS foarte mare, o avut și Zotehnic, da' am lucrat și la Lehelu.

La Lehliu ne duceam cu trenu' lincea, dormeam la dormi-
toru' comun si sambata veneam. Si in '52 s-a facut reforma
monetara, s-a schimbat bani, cine-o avut atunci bani o pierdut
foarte mult, noi si-amor, o fost foarte multa lince core-o ramos,
noi ne am avut.

L.A: La Dalga n-or fost atatia bani... Asta o fost cine-o fost
A.A: acesa o avut bani, Dorina, de' noi, la Dalga...

D.A: Tucidide putru. [mi se adreseaza]

[Apoi]

D.A: La Lehliu cand am lucrat ere o vine unde erau si o livada
de pomi fructiferi, primavara incepand cu ciresa si terui-
mandu-le toamna cu mica. Si culerul de struguri. Si-acolo
am lucrat foarte mult, mi muncis' noi, e-am fost tinare,
dar si femei. Baba Lina a lui ^{moj Terina (?)} ~~moj Terina~~ o fost batrana, o
lucrat pu mica pe rand la culer de struguri la Lehliu.

L.A: Da, plecam...

D.A: Plecam lince si veneam sambata. Si muncam la cantina si,
dupa ce ne-o tres boni de la cantina si ne-am platit
si trenu', acor-am dus sora lei. Dup-o saptamana de
lucru atata-am dus; atata ca n-am muncat de-acasa. Sasa
lli - poti sa-ti imaginezi cat o fost aia sora lei.
Pe urma din cauza... o venit in '52, o fost ploile, mi?-atunci
cu sora cand m-am daramat, o pus tati parosoni [se adreseaza
surorii] - si, de-atatea poi, s-o bolnavit un cal si-atunci
s-o facut bine, tate o fost tinara si tati o vandut-o ca
ne-o trebuit bani si am ramas muru' cu un cal si cu vaca.
Si vaca o pastea mami, ^{am} sa duca ~~era~~ po-margina;
daca s-o dus cu vaca s-o dus cu mica Tou, ce-ai vofut
poza si foarte frumoasa si foarte autentica cu... am, pe asta
o subamut-o la jug si a moart-o fost legata si-aducea
uita cate ceva muncare pentru sora, adine si sa repeta
acelasi lucru si ne-am dus... s-o dus mami cu mica Tou
tot am de pastea vaca si-amu leple, dac-are leple-u con
mai ^{ai} ceva de mancare, sti.

L.A.: Lapte și brânză și ...

D.A.: Păi ^{de} trebuie să-și ducă și derivatele din lapte, nu? Și ...

[Când ați plecat de aici, ați dus ceva curioasă sau nu?]

D.A.: Da

L.A.: Niste găini.

D.A.: Da..

L.A.: Sau nu, găini n-au dus deloc, numai o vacă și câini.

D.A.: Nu, de aici o fost vată când ne-o ridicat o grupă: „poți să iei ce poți să pui într-un vagon. Așa că în vagon o fost pus: un dulap, paturile, o masă, vată și mănăstire, ceva sortofi - au mers în din grădina, un sortofi, zarzavat, ceva puțin, pe-o parte și uoi; și pe ^{parte} cealaltă o fost doi cai și vaca, cu mănăstire ... Deci poți să-ți dai nume. Așa, asta o fost vată să iei când ai plecat; fiecare o putet să ia ce vrea, de exemplu, uoi am stat foarte strănătorți și uici nu am prea avut unde să dormim în vagon, da' alta lume care n-o avut răd și vacă o pus mână pe mijloc, ca unile roată ne mănăstire de furt pe petrol și o gătit și în vagon ai făcut mănăstire ...

L.A.: Da, cu mănăstire de petrol am călătorit săptămână.

D.A.: Da, e altceva nu ... ^{de} cred că în Dalga s-o adus și petrol; da, s-o adus și petrol, pe asta am făcut de mănăstire. Și așa și ...

[Și cât timp ați călătorit cu trenul, cât cănel u ați dus?]

L.A.: Păi, cred că vo săptămână.

D.A.: Vo săptămână am călătorit și-u Dalga ne-o oprit, multă mănăstire, am stat vo și întregă, nu să stă și un' să mănăstire, un stă, ce-o liniile ocupate și pe urma s-o hotărât: gata, și debarcare. Deci în gara Dalga s-o debarcat; oamenii din satele vecine o fost cu lei, cu cai, o fost aranjati, mobilizati să vină să ... și țati, când o ajuns, o mănăstire loca și-o pînă caii noștri ... Da' și grupă așa mănăstire, așa căldură mănăstire și-o așa mănăstire o fost că ...

L.A.: Erau vânturi din astă de vânt, așa se-mănăstireau ...

D.A. - Da. Și atâta o fost de fierbinte că ni s-o topit unsoarea în nos și s-o răsturnat nos și s-o mai răsturnat din unsoare. Foarte necăjită o fost memi că ni s-o răsturnat unsoarea, ce le vou și ce nou găti, ce nou păți. Na, și așa or trecut toate și pe urmă ficore o căutat. Linia pe urmă o lătrat pe servici, tati o lătrat și tătă, mai uite de a veni acasă, le Boydo-ne SHT, unde linia o lucrat la contabilitate, tati o lucrat ca stupar și o rămes murse colu' acasă; și le Gostatu' Dălga o fost... o trebuit oamnei sau cineva rare să ducă mâncarea pe câmp la... asta după în ultimii ani, când ne-au mex obținut și ne-au mex cunoscut, și le Gostatu' Dălga o fost două fete și două femei. Ficore cu cocea noastră, cu colu' nostru și au dus mâncare pe câmp. Ne ducem le bucătărie; le bucătărie o spus: tu acolo, ^{și} acolo te duci și nu au dus nimeni cu căruța și au dus mâncare. Așa-au...

L.A. Puneau mâncarea-n bidoune și.

D.A. Puneau mâncarea-n bidoune și...

L.A. ... Ficore o avut... să lucre le cucuruz, la săpat, la feclă, la ce o fost de săpat și ficore o avut o crobită, o forfurie și, și lingure...

D.A. ... Ai avut-o lepată la...

L.A. ... sau ai pus-o le haime, u-o, ^{și} o fost nevoie, o lăpat-o două ori la șate de parodă, ^{și} așa. Așa ai și te le haime și sticle cu apă și...

D.A. ... Și le militari o fost gamelă or avut și tu ai servit mâncare, ai terminat, au dat ceva le col de mâncare, mex o vint câte-un paznic și nu te-o lăsat și o făcut ~~gama~~ gălăgie că ce furi, băuăterii hoți și bandiți și cam în felu' ăsta s-o vorbit.

L.A. Pentru că așa o fost...

[Chiar, cum vă priveau cei de acolo?]

D.A. Păi până nu ne-or cunoscut, ^{parveni} s-or ferit că nici u-o pres fost voie să vorbescă cu noi, și. S-or ferit.

L.A. La început or zis că năutem coreeni. Și atunci zec